TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2016 m. birželio 2 d.*

„Valstybės įsipareigojimų neįvykdymas — SESV 18, 20 ir 21 straipsniai — Sąjungos pilietybė — Teisė judėti ir apsigyventi — Diskriminacija dėl pilietybės — Studentams, kurie yra tos valstybės piliečiai, teikiama parama transporto išlaidoms padengti — Direktyva 2004/38/EB — 24 straipsnio 2 dalis — Nukrypti nuo vienodo požiūrio principo leidžianti nuostata — Parama studijoms studento stipendijų ar paskolų forma — Apimtis — Ieškinio formos reikalavimai — Nuoseklus kaltinimų išdėstymas“

Byloje C-233/14

dėl 2014 m. gegužės 12 d. pagal SESV 258 straipsnį pareikšto ieškinio dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo

Europos Komisija, atstovaujama C. Gheorghiu ir M. van Beek, nurodžiusi adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

ieškovė,

prieš

Nyderlandų Karalystę, atstovaujamą M. Bulterman ir C. Schillemans,

atsakovę,

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkė R. Silva de Lapuerta, teisėjai A. Arabadjiev, J.-C. Bonichot, C. G. Fernlund ir E. Regan (pranešėjas),

generalinė advokatė E. Sharpston,

posėdžio sekretorė L. Carrasco Marco, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2015 m. lapkričio 25 d. posėdžiui,

susipažinęs su 2016 m. sausio 26 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

* Proceso kalba: nyderlandų.

Sprendimą

1 Savo ieškiniu Europos Komisija Teisingumo Teismo prašo:

— pripažinti, kad, suteikdama galimybę pasinaudoti viešuoju transportu lengvatinėmis kainomis, numatytomis Nyderlanduose studijuojantiems studentams, tik Nyderlandų pilietybę turintiems studentams, įregistruotiems privačiose ir valstybinėse švietimo įstaigose Nyderlanduose, ir studentams iš kitų valstybių narių, kurie yra ekonomiškai aktyvūs arba įgiję teisę nuolat gyventi Nyderlanduose, Nyderlandų Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal SESV 18 straipsnį, aiškinamą kartu su SESV 20 ir 21 straipsniais ir 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46), 24 straipsniu, ir

— priteisti iš Nyderlandų Karalystės bylinėjimosi išlaidas.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

2 Direktyvos 2004/38 20 ir 21 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„(20) Laikantis diskriminavimo pilietybės pagrindu draudimo, visi Sąjungos piliečiai ir jų šeimos nariai, gyvenantys valstybėje narėje remiantis šia direktyva, toje valstybėje narėje turėtų būti laikomi lygiaverčiais piliečiams Sutarties reglamentuojamose [taikymo] srityse, taikant tokias specialiąsias nuostatas [nepažeidžiant tokių specialiųjų nuostatų], kurias aiškiai numato Sutartis ir antrinė teisė.

(21) Tačiau priimančiajai valstybei narei paliekama teisė nuspręsti, ar ji suteiks socialinę paramą per pirmuosius tris gyvenimo joje mėnesius (ar ilgesnį laiką ieškantiesiems darbo) Sąjungos piliečiams, kurie nėra darbuotojai [samdomi darbuotojai] ar savarankiškai dirbantieji arba išlaiko tą statusą, ar jų šeimos nariams arba paramą studijoms, įskaitant profesinį parengimą, iki teisės nuolatos gyventi šalyje įgijimo.“

3 Šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad direktyva taikoma visiems Sąjungos piliečiams, kurie atvyksta į kitą valstybę narę, kurios piliečiai jie nėra, arba joje gyvena.

4 Minėtos direktyvos 7 straipsnio „Teisė gyventi šalyje ilgiau kaip tris mėnesius“ 1 dalyje nustatyta:

„Visi Sąjungos piliečiai turi teisę gyventi kitos valstybės narės šalyje ilgiau kaip tris mėnesius, jei jie:

<...>

c)

— yra priimti į privačią arba valstybinę instituciją [įstaigą], akredituotą ar finansuojamą priimančiosios valstybės narės pagal savo įstatymų ar kitų teisės aktų praktiką [pagal savo įstatymus ar kitus teisės aktus, ar administracinę praktiką], turėdami pagrindinį studijų kurso baigimo tikslą [turėdami pagrindinį tikslą joje mokytis], įskaitant profesinį rengimą, ir

— turi visavertį sveikatos draudimą priimančiojoje valstybėje narėje ir užtikrina atitinkamą nacionalinę instituciją pateikdami deklaraciją ar kitokiu jų [jos] pasirinktu lygiaverčiu būdu, kad jie turi pakankamai išteklių [lėšų] sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai, <...>“

5 Direktyvos 2004/38 24 straipsnis „Vienodas traktavimas [Vienodas požiūris]“ suformuluotas taip:

„1. Taikant tokias specialiąsias nuostatas, kurios aiškiai numatytos Sutartyje ir antriniuose teisės aktuose [Nepažeidžiant Sutartyje ar antrinės teisės aktuose įtvirtintų specialiųjų nuostatų], visiems Sąjungos piliečiams, pagal šią direktyvą gyvenantiems priimančiosios valstybės narės teritorijoje, Sutarties taikymo srityje taikomas vienodas traktavimas [požiūris] kaip ir tos valstybės narės piliečiams. Ši teisė suteikiama ir šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai ir turi teisę gyventi šalyje arba nuolatinio gyvenimo šalyje teisę.

2. Nukrypstant nuo šio straipsnio 1 dalies, priimančioji valstybė narė neįpareigojama suteikti socialinės paramos teises [teisės gauti socialinę paramą] per pirmuosius tris gyvenimo šalyje mėnesius arba, kai taikytina, ilgesnį 14 straipsnio 4 dalies b punkte numatytą laikotarpį, ir neįpareigojama iki įgyja[ma] nuolatinio gyvenimo šalyje teis[ė] suteikti paramą studijoms, įskaitant profesinį parengimą, susidedančią iš studento stipendijų ar paskolų [teikiamą kaip studento stipendija ar paskola], asmenims, išskyrus darbuotojus [samdomus darbuotojus], savarankiškai dirbančiuosius, tokį statusą išlaikančius asmenis ir jų šeimos narius.“

Nyderlandų teisė

Wet studiefinanciering 2000

6 *Wet studiefinanciering 2000* (2000 m. Studijų finansavimo įstatymas, toliau – WSF 2000), kuriame nustatytos studijų finansavimo, įskaitant bazinę stipendiją ir paramą transporto išlaidoms padengti (toliau – parama transporto išlaidoms padengti), sąlygos, 2.1 straipsnis suformuluotas taip:

„Šiuo įstatymu reglamentuojamas studijų finansavimas. Šis įstatymas taikomas studentams, atitinkantiems tokias sąlygas:

a. pilietybės, kaip nustatyta 2.2 straipsnyje,

b. amžiaus, kaip nustatyta 2.3 straipsnyje, ir

c. švietimo veiklos rūšies, kaip nustatyta 2.2–2.4 skirsniuose.“

7 WSF 2000 2.2 straipsnyje nustatyta:

„1. Studijų finansavimas gali būti suteiktas tiems studentams, kurie:

a) yra Nyderlandų piliečiai;

b) neturi Nyderlandų pilietybės, bet pagal arba tarptautinės organizacijos sutartį arba sprendimą skiriant studijų finansavimą vertinami kaip Nyderlandų piliečiai arba

c) neturi Nyderlandų pilietybės, bet gyvena Nyderlanduose ir priklauso asmenų grupei, kuri skiriant studijų finansavimą turi būti vertinama taip pat kaip ir Nyderlandų piliečiai ir kuri turi būti apibrėžta teisės aktuose.

2. Nepažeidžiant 1 dalies b punkto, teisės aktuose gali būti apibrėžtos asmenų grupės, kurioms 1 dalies b punkte numatytas vienodas požiūris taikomas tik kompensuojant registracijos į švietimo įstaigą išlaidas. Teisės aktuose gali būti nustatytos taisyklės dėl tokių išlaidų kompensavimo dydžio ir formos.“

8 WSF 2000 3.1 straipsnyje nustatyta:

„1. Studijos gali būti finansuojamos skiriant bazinę stipendiją, bazinę paskolą ir papildomą stipendiją arba papildomą paskolą, taip pat suteikiant registracijos mokesčio kreditą.

2. Studijos gali būti finansuojamos visiškai ar iš dalies, skiriant:

a. dotaciją,

b. stipendiją arba

c. paskolą.“

9 WSF 2000 3.2 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad stipendiją sudaro kas mėnesį mokama fiksuoto dydžio suma gyvenimo išlaidoms padengti, parama, skirta studijų mokesčiui kompensuoti, ir parama transporto išlaidoms padengti.

10 WSF 2000 3.29 straipsnyje išdėstytos sąlygos, kuriomis galima gauti kompensaciją, jeigu gavėjas pasinaudojo ne visa parama transporto išlaidoms padengti.

11 WSF 2000 3.6 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Išskyrus tuos atvejus, kai nustatyta kitaip, bazinė stipendija apima paramą transporto išlaidoms padengti.“

12 WSF 2000 3.7 straipsnis, kuriame numatyta, kokia forma skiriama parama transporto išlaidoms padengti, suformuluotas taip:

„1. Nyderlanduose studijuojantiems studentams parama transporto išlaidoms padengti skiriama kaip važiavimo bilietas, galiojantis nustatytą savaitės laiką; ši bilietą susisiekimo įmonės suteikia studentams nemokamai arba už lengvatinę kainą.

2. Studentams, turintiems teisę į studijų ne Nyderlanduose finansavimą, skiriama parama transporto išlaidoms padengti yra suma, numatyta atitinkamai 4.8. straipsnio 2 dalyje ir 5.3 straipsnio 2 dalyje. Nukrypstant nuo pirmo sakinio, jame nurodyti studentai, pateikę prašymą, kaip paramą transporto išlaidoms padengti gali gauti važiavimo bilietą.“

Besluit studiefinanciering 2000

13 *Besluit studiefinanciering 2000* (2000 m. Studijų finansavimo sprendimas) 3a straipsnio 1 ir 2 dalyse numatyta:

„1. Asmenims, kurie turi valstybės, [1992 m. gegužės 2 d.] Europos ekonominės erdvės susitarimo [(OL L 1, 1994, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 52 t., p. 3)] šalies, arba Šveicarijos pilietybę, ir jų šeimos nariams, išskyrus:

a. samdomus darbuotojus,

b. savarankiškai dirbančius asmenis,

c. asmenis, išlaikiusius samdomo darbuotojo statusą, ir

d. a–c punktuose nurodytų asmenų šeimos narius,

kurie nėra įgiję teisės nuolat gyventi šalyje, numatytos [Direktyvos 2004/38] 16 straipsnyje, [WSF 2000] 2.2 straipsnio 2 dalyje numatytas vienodas požiūris taikomas kompensuojant registracijos į švietimo įstaigą išlaidas.

2. Išlaidų kompensavimas pagal 1 dalį skiriamas kaip dotacija ir jį sudaro [WSF 2000] 3.6 straipsnio 1 dalyje numatytos bazinės stipendijos dydžio išmoka vienam šeimos namuose gyvenančiam asmeniui. Parama transporto išlaidoms padengti ir [WSF 2000] 3.6 straipsnio 2 ir 3 dalyse numatyta papildoma parama nėra skiriama.“

Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek

14 *Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek* (Aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų įstatymas) 7.37 straipsniu įgyvendinamas WSF 2000 2.1 straipsnio c punktas, kuriame nustatyta, kad studentas privalo būti užsiregistravęs akredituotoje švietimo įstaigoje. Aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų įstatymo 7.37 straipsnio 2 dalis suformuluota taip:

„Įregistruojama tik tada, kai pateikiami įrodymai, kad sumokėtas registracijos mokestis ir mokesčiai už egzaminus arba, jeigu registruojamasi į vakarinį universitetą, šio universiteto registracijos mokestis.“

Ikiteisminė procedūra

15 2008 m. lapkričio mėn. Komisijai buvo pateiktas skundas dėl nevienodo požiūrio į Nyderlandų pilietybę turinčius studentus ir studentus iš kitų Europos Sąjungos valstybių narių, kiek tai susiję su teise naudotis subsidijuojamu viešuoju transportu Nyderlanduose. Šiame skunde teigiama, kad Nyderlandų pilietybę turintys studentai turi teisę gauti paramą transporto išlaidoms padengti, t. y. naudotis viešuoju transportu nemokamai arba lengvatinėmis kainomis, o pagal „Erasmus“ programą studijuojantys studentai turi mokėti visą kainą, todėl pažeidžiamas EB 12 straipsnis.

16 Komisija pritarė šiam požiūriui, todėl 2009 m. kovo 23 d. išsiuntė Nyderlandų Karalystei oficialų pranešimą ir paragino ją per du mėnesius nuo šio pranešimo gavimo dienos pateikti savo pastabas. Šiame pranešime Komisija teigia, kad paramą transporto išlaidoms padengti reikia vertinti ne kaip stipendiją ar studijų paskolą, bet kaip paramą pragyvenimui, ir ši parama nepatenka į Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalyje numatytos išimties taikymo sritį. Be to, Komisija kaltino Nyderlandų Karalystę ne tik nevienodu požiūriu į studentus, kurie studijuoja pagal „Erasmus“ programą, bet į visus studentus iš kitų valstybių narių, kuriems taikoma Direktyva 2004/38 ir kurie dalį laiko arba visą studijų laikotarpį studijuoja Nyderlanduose.

17 2009 m. gegužės 15 d. raštu Nyderlandų Karalystė atsakė į šiuos kaltinimus ir nurodė, kad negali būti keliamas klausimas dėl diskriminacijos, nes parama transporto išlaidoms padengti skiriama kaip sąlyginė paskola, todėl patenka į Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalyje numatytos išimties taikymo sritį.

18 2010 m. sausio 29 d. Komisija išsiuntė Nyderlandų Karalystei pagrįstą nuomonę; ši valstybė narė į ją atsakė gegužės 28 d. ir išsamiau išdėstė argumentus, kuriais rėmėsi savo atsakyme į oficialų pranešimą.

19 2012 m. sausio 27 d. Komisija pateikė Nyderlandų Karalystei papildomą pagrįstą nuomonę. 2012 m. kovo 27 d. Komisija gavo šios valstybės narės atsakymą; jame pastaroji pakartojo savo poziciją, kad dėl paramos transporto išlaidoms padengti nėra diskriminuojama.

20 Kadangi šios valstybės narės pateiktas atsakymas Komisijos netenkino, 2014 m. gegužės 12 d. ji pareiškė šį ieškinį.

Dėl ieškinio

Dėl ieškinio apimties

21 Pirmiausia reikia patikslinti šio ieškinio apimtį.

22 Reikia priminti, kad pagal SESV 258 straipsnį ieškinys turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant tik į ieškinyje nurodytus reikalavimus (2014 m. spalio 22 d. Sprendimo *Komisija / Nyderlandai*, C-252/13, EU:C:2014:2312, 28 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

23 Nagrinėjamoje byloje reikia atsižvelgti į tai, kad Komisija atsisakė dalies savo ieškinio reikalavimų. Dublike Komisija nurodė nebemananti, kad Nyderlandų pilietybę turintys studentai, gyvenantys užsienyje ir užsiregistravę į nuolatinių studijų programą akredituotoje švietimo įstaigoje Nyderlanduose, yra diskriminuojami. Per Teisingumo Teismo posėdį, atsakydama į pateiktą klausimą, Komisija patikslino pageidaujanti atsisakyti ir ieškinio reikalavimo, susijusio su Nyderlandų pilietybę turinčiais studentais, gyvenančiais užsienyje ir studijuojančiais Nyderlanduose pagal „Erasmus“ programą.

24 Todėl šį ieškinį reikia vertinti kaip ieškinį dėl Nyderlandų Karalystės tariamo studentų, neturinčių Nyderlandų pilietybės ir studijuojančių Nyderlanduose, įskaitant studentus, dalyvaujančius „Erasmus“ programoje, ir studentus, studijuojančius ne pagal šią programą, diskriminavimo.

Dėl priimtinumo

Šalių argumentai

25 Nyderlandų Karalystė teigia, kad Komisijos kaltinimas dėl netiesioginės diskriminacijos neatitinka Teisingumo Teismo praktikoje suformuluotų reikalavimų: pagal praktiką, pirma, Komisija privalo ir ikiteisminiame etape, ir ieškinyje formuluoti kaltinimus nuosekliai ir tiksliai ir, antra, ieškinyje išdėstyti kaltinimai negali skirtis nuo kaltinimų, pateiktų ikiteisminiame etape.

26 Konkrečiai kalbant, Nyderlandų Karalystė pažymi, kad ieškinio 44 punkte Komisija tvirtina, jog netiesiogiai diskriminuojami Nyderlandų pilietybę turintys studentai, užsiregistravę į visą studijų programą užsienyje ir pasirinkę studijuoti pagal „Erasmus“ programą Nyderlanduose akredituotoje švietimo įstaigoje. Tačiau ieškinio 75, 81 ir 82 punktuose Komisija nurodo, kad netiesiogiai diskriminuojami Nyderlandų pilietybės neturintys studentai, dalyvaujantys šioje programoje.

27 Nyderlandų Karalystė teigia nesuprantanti, kuri studentų grupė netiesiogiai diskriminuojama, kieno atžvilgiu ir kuo ši netiesioginė diskriminacija pasireiškia.

28 Dokumentuose, kuriais pasikeista per ikiteisminį etapą, šiuo klausimu taip pat nieko nenurodyta.

29 Konkrečiau kalbant, 2010 m. sausio 28 d. pagrįstos nuomonės 31 ir 32 punktuose Komisija, neanalizuodama Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalies taikytinumo, kritikuoja Nyderlandų Karalystę dėl reikalavimo studentams iš kitų valstybių narių būti ekonomiškai aktyviems arba turėti leidimą nuolat gyventi Nyderlanduose ir, atrodo, taip formuluoja naują skundą dėl netiesioginės diskriminacijos.

30 Be to, neaiškus ryšys tarp Komisijos pozicijos, išdėstytos pagrįstos nuomonės 31 ir 32 punktuose, ir jos pozicijos, apibūdintos ieškinio 44 ir 75–83 punktuose. Šiame ieškinyje pateikti argumentai susiję būtent su studentais, studijuojančiais pagal „Erasmus“ programą, o Komisijos ikiteisminiame etape išdėstyta pozicija dėl tariamos netiesioginės diskriminacijos atrodo bendresnio pobūdžio.

31 Komisija teigia, kad kaltinimas dėl netiesioginės diskriminacijos yra priimtinas. Iš pagrįstos nuomonės 32 ir 33 punktų ir papildomos pagrįstos nuomonės 54 ir 56 punktų nedviprasmiškai matyti, kad ikiteisminiame etape ši institucija neatmetė galimybės, jog Nyderlandų teisės aktais sukuriama ne tik tiesioginė, bet ir galima netiesioginė diskriminacija. Taigi ieškinyje išdėstyta informacija dėl netiesioginės diskriminacijos tik patikslina informaciją, kurią Komisija jau buvo pateikusi ikiteisminiame etape.

Teisingumo Teismo vertinimas

– Dėl kaltinimo, susijusio su netiesiogine diskriminacija

32 Iš Teisingumo Teismo procedūros reglamento 120 straipsnio c punkto ir su juo susijusios teismo praktikos matyti, kad kiekviename tiesioginiame ieškinyje turi būti nurodomas ginčo dalykas ir pagrindų, kuriais grindžiamas ieškinys, santrauka, o ši informacija turi būti pakankamai aiški ir tiksli, kad atsakovas galėtų pasirengti gynybai, o Teisingumo Teismas – vykdyti kontrolę. Darytina išvada, kad esminės faktinės aplinkybės ir teisiniai pagrindai, kuriais grindžiamas ieškinys, turi būti nuosekliai ir suprantamai išdėstyti paties ieškinio tekste (šiuo klausimu žr. 2014 m. spalio 22 d. Sprendimo *Komisija / Nyderlandai*, C-252/13, EU:C:2014:2312, 33 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

33 Teisingumo Teismas taip pat yra nusprendęs, kad pagal SESV 258 straipsnį pareikštame ieškinyje turi būti nuosekliai ir tiksliai išdėstyti kaltinimai, leidžiantys valstybei narei ir Teisingumo Teismui tiksliai suprasti Sąjungos teisės pažeidimo, kuriuo kaltinama, apimtį, kad ši valstybė galėtų veiksmingai pasinaudoti savo gynybos priemonėmis ir kad Teisingumo Teismas galėtų patikrinti, ar neįvykdyti nurodyti įsipareigojimai (2014 m. spalio 22 d. Sprendimo *Komisija / Nyderlandai*, C-252/13, EU:C:2014:2312, 34 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

34 Šie kaltinimai turi būti suformuluoti nedviprasmiškai tam, kad būtų išvengta, jog Teisingumo Teismas priimtų sprendimą *ultra petita* arba iš viso nepriimtų sprendimo dėl vieno iš jų (šiuo klausimu žr. 2010 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Komisija / Belgija*, C-132/09, EU:C:2010:562, 37 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

35 Konkrečiau kalbant, Komisijos ieškinyje turi būti nuosekliai ir išsamiai išdėstytos priežastys, dėl kurių Komisija yra įsitikinusi, jog atitinkama valstybė narė neįvykdė vieno iš įsipareigojimų pagal Sutartis (2012 m. rugsėjo 6 d. Sprendimo *Komisija / Belgija*, C-150/11, EU:C:2012:539, 27 punktas ir jame nurodyta teismo praktika). Todėl prieštaravimas dėstant pagrindą, kuriuo Komisija grindžia savo ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo, neatitinka nustatytų reikalavimų (šiuo klausimu žr. 2007 m. vasario 1 d. Sprendimo *Komisija / Jungtinė Karalystė*, C-199/04, EU:C:2007:72, 25 punktą ir 2007 m. birželio 28 d. Sprendimo *Komisija / Ispanija*, C-235/04, EU:C:2007:386, 47 punktą).

36 Nagrinėjamoje byloje Nyderlandų Karalystė tvirtina, kad ieškinys neatitinka šių reikalavimų, nes Komisija jame daro painią nuorodą į galimą netiesioginę diskriminaciją.

37 Konstatuotina, kad išdėstytas kaltinimas dėl netiesioginės diskriminacijos akivaizdžiai neatitinka šio sprendimo 32–35 punktuose primintos teismo praktikos.

38 Iš ieškinio neaišku, kurios studentų grupės padėtis yra nepalanki ir kurios kitos grupės atžvilgiu ji tokia yra. Iš tiesų vienoje ieškinio dalyje Komisija tvirtina, kad netiesioginę diskriminaciją lemia nagrinėjami nacionalinės teisės aktai, susiję tik su Nyderlandų pilietybę turinčiais studentais, kurie Nyderlanduose

studijuoja pagal „Erasmus“ programą, o kitoje ieškinio dalyje Komisija, nors ne visai vienareikšmiškai, teigia, kad studentai iš kitų valstybių narių, dalyvaujantys šioje programoje Nyderlanduose, yra netiesiogiai diskriminuojami, nes jų padėtis yra nepalankesnė, palyginti su Nyderlandų pilietybę turinčiais studentais, studijuojančiais kitoje valstybėje narėje ir dalyvaujančiais minėtoje programoje Nyderlanduose.

39 Be to, kaip savo išvados 70 punkte pažymėjo generalinė advokatė, Komisija nenurodo jokių kriterijų, išskyrus pilietybę, iš kurių būtų galima spręsti apie tariamą netiesioginę diskriminaciją. Ši institucija daro nuorodą į reikalavimą studentams, norintiems įgyti teisę į studijų finansavimą Nyderlanduose, įskaitant paramą transporto išlaidoms padengti, būti užsiregistravusiems akredituotoje švietimo įstaigoje ir sumokėjusiems registracijos mokestį. Tačiau ieškinyje Komisija remiasi šiuo registracijos reikalavimu, siekdama įrodyti, kad, pirma, studentų iš kitų valstybių narių, dalyvaujančių „Erasmus“ programoje Nyderlanduose, padėtis yra objektyviai panaši į Nyderlandų pilietybę turinčių studentų, studijuojančių šioje valstybėje narėje, padėtį ir, antra, tariama diskriminacija nepatenka į Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalyje numatytos išimties taikymo sritį. Ši institucija visiškai nemini registracijos reikalavimo pirmojoje ieškinio dalyje, kurioje siekiama įrodyti, kad nevienodas požiūris lemia diskriminaciją pagal SESV 18 straipsnį, aiškinamą kartu su SESV 20 ir 21 straipsniais.

40 Galiausiai, kaip pagrįstai tvirtina Nyderlandų Karalystė, reikia pažymėti, kad pats Komisijos pateikto kaltinimo dėl netiesioginės diskriminacijos pagrindas nuo pat pradžių turėjo trūkumų. Iš tiesų ši institucija savo ieškinį grindžia SESV 18, 20 ir 21 straipsnių pažeidimu dėl tiesioginės diskriminacijos, „nes [Sąjungos] piliečiai, kurie nėra Nyderlandų piliečiai, vertinami mažiau palankiai nei Nyderlandų piliečiai“. Tačiau Komisija tik pateikdama vertinimą, ar parama transporto išlaidoms padengti patenka į Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalyje numatytos išimties taikymo sritį, suformulavo argumentą dėl galimos netiesioginės diskriminacijos ir taip supainiojo galimą pateisinimą su visiškai atskiro kaltinimo formulavimu.

41 Reikia pridurti, kad dublike Komisija tik konstatuoja, kad per ikiteisminį etapą ji „neatmetė galimybės“, jog Nyderlandų teisės aktais sukuriama netiesioginė diskriminacija, tačiau nepatikslina, kuo ši diskriminacija pasireiškia.

42 Šiomis aplinkybėmis kaltinimą dėl netiesioginės diskriminacijos reikia atmesti kaip nepriimtiną.

– Dėl kaltinimo, susijusio su tiesiogine diskriminacija

43 Visų pirma reikia pažymėti, kad nors Nyderlandų Karalystė nepateikė šio kaltinimo nepriimtinumu grindžiamo prieštaravimo, Teisingumo Teismas gali *ex officio* išnagrinėti, ar įvykdytos SESV 258 straipsnyje nustatytos ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo pareiškimo sąlygos (pagal analogiją žr. 2012 m. gruodžio 19 d. Sprendimo *Komisija / Italija*, C-68/11, EU:C:2012:815, 49 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

44 Nagrinėjamoje byloje, per posėdį atsakydama į Teisingumo Teismo pateiktą klausimą, Komisija nurodė kad jos ieškinys pateiktas ne tik dėl profesinio mokymo įstaigų studentų, bet ir dėl studentų, jos apibūdintų kaip studijuojančių aukštojo mokslo įstaigose ir pagal mokslinių tyrimų programas. Vis dėlto ši institucija negalėjo nurodyti konkrečios nacionalinės teisės nuostatos, kuri lemia tariamą kitų studentų, išskyrus tuos, kurie pagal nacionalinę teisę laikomi profesinio mokymo įstaigų studentais, diskriminaciją.

45 Be to, kaip savo išvados 79 punkte pažymėjo generalinė advokatė, nors šioje byloje nagrinėjami nacionalinės teisės aktai taikomi ne tik Sąjungos piliečiams, bet ir asmenims, turintiems Europos ekonominės erdvės (EEE) valstybės arba Šveicarijos pilietybę, iš ieškinio nėra aišku, kad Komisijos

kaltinimas dėl tiesioginės diskriminacijos susijęs su visais šiais asmenimis. Iš tam tikrų konkrečių šio ieškinio punktų taip pat matyti, jog Komisija tik kritikuoja Nyderlandų Karalystę, kad ši dėl pilietybės diskriminuoja studentus, kurie yra Sąjungos piliečiai.

46 Šiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad šis ieškinys priimtinas tik tiek, kiek juo siekiama įrodyti, jog šioje byloje nagrinėjamais Nyderlandų teisės aktais sukuriama tiesioginė Sąjungos piliečių, išskyrus turinčius Nyderlandų pilietybę, kurie šioje valstybėje narėje studijuoja pagal profesinio rengimo programą, diskriminacija, nes pagal šiuos teisės aktus minėti piliečiai vertinami mažiau palankiai nei Nyderlandų piliečiai, studijuojantys pagal tą pačią programą.

Dėl esmės

Šalių argumentai

47 Ieškinyje Komisija tvirtina, kad Nyderlandų teisės aktuose įtvirtinta tiesioginė diskriminacija dėl pilietybės.

48 Visų pirma Komisija nurodo, kad yra tiesioginė diskriminacija, draudžiama pagal SESV 18 straipsnį, aiškinamą kartu su SESV 20 ir 21 straipsniais, nes pagal nagrinėjamas nacionalinės teisės normas, remiantis vieninteliu kriterijumi – pilietybe, Nyderlandų pilietybės neturintys studentai neturi teisės į paramą transporto išlaidoms padengti, taigi Sąjungos piliečiai, neturintys Nyderlandų pilietybės, vertinami mažiau palankiai. Šios išvados negali paneigti būtinybė atitikti kitas dvi objektyvias sąlygas, t. y. reikalavimą būti jaunesniam nei 30 metų amžiaus ir būti užsiregistravusiam į nuolatines studijas akredituotoje įstaigoje.

49 Komisija taip pat teigia, kad tiesioginė diskriminacija, kuria ji kaltina, nepatenka į Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalyje numatytos išimties taikymo sritį. Šiuo klausimu šioje byloje *mutatis mutandis* taikytinas 2012 m. spalio 4 d. Sprendimas *Komisija / Austrija* (C-75/11, EU:C:2012:605), konkrečiai jo 43,49–56, 59–62, 64 ir 65 punktai.

50 Komisijos nuomone, tai, kad pagal Nyderlandų teisės aktus studentai, dalyvaujantys „Erasmus“ programoje, nelaikomi oficialiai įregistruotais priimančiojoje Nyderlandų švietimo įstaigoje, neturi reikšmės. Pagal šią programą kiekvienas studentas gali pagrįstai tikėtis, kad priimančiajame universitete jis bus vertinamas taip pat, kaip jame studijuojantys studentai, be to, taip yra ir praktikoje. Vadinasi, toks studentas laikomas *de facto* įregistruotu priimančiojoje įstaigoje Nyderlanduose, taigi atitinka trečiąją paramos transporto išlaidoms padengti skyrimo sąlygą, nustatytą Nyderlandų teisės aktuose.

51 Labiau nei tikėtina, kad Nyderlandų pilietis, studijuojantis ne Nyderlanduose ir pageidaujantis dalyvauti „Erasmus“ programoje, savo studijoms pagal šią programą pasirinktų kitą valstybę narę, ne Nyderlandų Karalystę. Retais atvejais, kai toks studentas pasirinktų pagal minėtą programą studijuoti Nyderlanduose, būtų normalu, jeigu ši valstybė narė neskirtų jam paramos transporto išlaidoms padengti, nes jis jau gauna atitinkamą finansinę paramą.

52 Galiausiai kaltinime „Studentai, kurie nėra „Erasmus“ studentai. Eiliniai užsienio studentai, įskaitant užsienyje gyvenančius Nyderlandų pilietybę turinčius studentus“ Komisija tvirtina, kad parama transporto išlaidoms padengti yra parama, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalį, skiriama kita forma nei studento stipendija ar paskola.

53 Tai, kad, priešingai, nei situacijoje, nagrinėtoje byloje, kurioje priimtas 2012 m. spalio 4 d. Sprendimas *Komisija /Austrija* (C-75/11, EU:C:2012:605), studentas privalėtų grąžinti ekonominę naudą, gautą dėl skirtos paramos transporto išlaidoms padengti, jeigu neįgytų diplomo per 10 metų, nereiškia, kad ši

nauda patenka į Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą „studento stipendijos ar paskolos“ sąvoką. Kadangi ši parama susijusi su reikalavimu įgyti diplomą per 10 metų, ji greičiau yra sąlyginė dotacija, ne paskola.

54 Atsiliepime į ieškinį Nyderlandų Karalystė ginčija įsipareigojimų neįvykdymą, kuriuo yra kaltinama.

55 Pirmiausia dėl Nyderlandų teisės aktų, susijusių su parama transporto išlaidoms padengti, Nyderlandų Karalystė pabrėžia, kad ši parama yra Nyderlandų studijų finansavimo dalis, kaip matyti iš WSF 2000 ir šios paramos atsiradimo ištakų.

56 Konkrečiau kalbant, WSF 2000 3.6 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad parama transporto išlaidoms padengti yra dalis bazinės stipendijos, kuri pagal šio įstatymo 3.1 straipsnio 1 dalį yra viena iš studijų finansavimo sudedamųjų dalių. Anksčiau bazinę stipendiją sudarė pinigų suma, skirta gyvenimo išlaidoms padengti. Nuo 1991 m. sausio 1 d. dalis šios stipendijos skiriama kaip parama transporto išlaidoms padengti. Nyderlandų Karalystė važiavimo bilietus, kuriais suteikiama ši parama, įsigyja iš transporto įmonių pagal sutartį, taigi gali juos įsigyti žemesne kaina ir suteikti ekonomiškai prieinamą galimybę naudotis transportu visiems studentams, kurie turi teisę į studijų finansavimą.

57 Nyderlandų Karalystė pažymi, kad bazinė stipendija ir parama transporto išlaidoms padengti skiriamos kaip sąlyginė paskola. Jeigu studentas baigia studijas per 10 metų, paskola tampa dotacija. Jeigu studentas per šį terminą nebaigia studijų, jis turi grąžinti paskolą su palūkanomis.

58 Kadangi parama transporto išlaidoms padengti yra bazinės stipendijos dalis, taigi ir studijų finansavimo dalis, šios paramos gavimo sąlygos yra tokios pačios, kaip ir taikytinos skiriant studijų finansavimą. Konkrečiau kalbant, siekiant įgyti teisę į studijų finansavimą Nyderlanduose, pagal WSF 2000 2.1 straipsnį reikia atitikti pilietybės, amžiaus ir švietimo veiklos rūšies reikalavimus.

59 Kiek tai susiję su Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalimi, Nyderlandų Karalystė remiasi šioje nuostatoje numatyta išimtimi dėl visų studentų, ne Nyderlandų piliečių, turinčių Europos Sąjungos valstybės narės, EEE valstybės ar Šveicarijos pilietybę. Tačiau dėl studentų, neturinčių Nyderlandų pilietybės ir studijuojančių pagal „Erasmus“ programą, šis gynybos pagrindas nurodytas kaip papildomas. Ši valstybė narė visų pirma teigia, kad pastarųjų studentų padėtis nėra objektyviai panaši į studentų, turinčių Nyderlandų pilietybę, padėtį.

60 Nyderlandų Karalystė pažymi, kad Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalyje numatyta išimtis atitinka teisėtą atitinkamos valstybės narės interesą socialinę paramą, mokamą iš valstybės lėšų, teikti tik asmenims, galintiems įrodyti bent minimalų ryšį su šia valstybe. Nyderlandų teisės aktuose įtvirtintas skirtingas požiūris, pasireiškiantis tuo, kad pagal šiuos teisės aktus reikalaujama, jog studentai iš Europos Sąjungos, EEE valstybių ar Šveicarijos, prieš įgydami teisę į studijų finansavimą, įskaitant paramą transporto išlaidoms padengti, turėtų teisę ilgą laiką gyventi šalyje arba būtų ekonomiškai aktyvūs, visiškai atitinka šią išimtį.

61 Nyderlandų Karalystė laikosi nuostatos, kad nesvarbu, ar paramą transporto išlaidoms padengti reikia laikyti greičiau sąlygine dotacija, o ne sąlygine paskola, nes ši parama bet kuriuo atveju yra arba paskola, arba stipendija, ir šiuo požiūriu patenka į Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalyje numatytos išimties taikymo sritį.

62 Nyderlandų sistema savo pobūdžiu skiriasi nuo situacijos, nagrinėtos byloje, kurioje buvo priimtas 2012 m. spalio 4 d. Sprendimas *Komisija / Austrija* (C-75/11, EU:C:2012:605). Minėtoje byloje transporto lengvatos būdavo skiriamos studentams, kurių tėvai iš Austrijos valstybės gaudavo šeimos išmokas. Šios lengvatos buvo nesusijusios su studijų finansavimu, todėl negalėjo būti laikomos studijų stipendija ar paskola.

63 Nyderlandų Karalystės teigimu, kad paramai galėtų būti taikoma Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalyje numatyta išimtis, ji neprivalo būti tam tikra pinigų suma, kuria galima visiškai laisvai disponuoti.

64 Galiausiai dėl „Erasmus“ programoje dalyvaujančių studentų Nyderlandų Karalystė, remdamasi 2012 m. birželio 14 d. Sprendimo *Komisija / Nyderlandai* (C-542/09, EU:C:2012:346) 41 ir 42 punktais, primena, kad situacijų panašumo kriterijus turi būti pagrįstas objektyviais, lengvai identifikuojamais požymiais. Objektyvus skirtumas tarp Nyderlandų pilietybės neturinčių studentų, dalyvaujančių „Erasmus“ programoje, ir Nyderlandų pilietybę turinčių studentų, studijuojančių ne pagal šią programą ir gaunančių paramą transporto išlaidoms padengti, pasireiškia tuo, kad pirmieji negauna studijų finansavimo iš Nyderlandų pagal šioje programoje numatytas sutartis.

65 Nyderlandų Karalystės teigimu, Komisijos teiginys, kad studentai, studijuojantys pagal „Erasmus“ programą, laikytini *de facto* įregistruotais Nyderlandų [švietimo įstaigoje] ir dėl to privalo būti laikomi atitinkančiais trečiąją sąlygą, pagal Nyderlandų teisės aktus būtiną, kad būtų skirta parama transporto išlaidoms padengti, neturi reikšmės.

66 Dublike Komisija tvirtina, kad iš WSF 2000 3.2 straipsnio 1 dalies formuluotės matyti, jog parama gyvenimo išlaidoms padengti ir parama transporto išlaidoms padengti yra atskiros ir skirtingos stipendijos dalys. Skiriasi ir šių dviejų dalių forma: pirmoji yra suma, kuria studentas gali naudotis savo nuožiūra, o antroji – kortelė, suteikianti teisę į naudojimosi viešuoju transportu lengvatas.

67 Komisija pabrėžia, kad Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalyje numatytos sąvokos „studento stipendijos ar paskolos“ aiškinimas negali būti skirtingas, atsižvelgiant į įvairių valstybių narių nacionalinę teisę; ji yra savarankiška Sąjungos teisės sąvoka.

68 Iš 2012 m. spalio 4 d. Sprendimo *Komisija / Austrija* (C-75/11, EU:C:2012:605) 61–64 punktų matyti, kad Nyderlandų Karalystė klaidingai remiasi Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalimi, siekdama pagrįsti reikalavimą, kad Sąjungos, EEE valstybės ar Šveicarijos pilietybę turintys studentai turėtų leidimą nuolat gyventi šalyje arba būtų ekonomiškai aktyvūs. Šiame sprendime Teisingumo Teismas pripažino, kad, kalbant apie studento teisę į paramą, teikiamą kaip transporto lengvata, galima patikrinti, ar tarp šio studento ir priimančiosios valstybės narės yra realus ryšys, jeigu nustatoma, kad minėtas studentas yra priimtas į privačią arba valstybinę įstaigą, akredituotą ar finansuojamą priimančiosios valstybės narės pagal jos įstatymus ar administracinę praktiką, ir turi pagrindinį tikslą studijuoti, įskaitant profesinį rengimą.

69 Komisija teigia, kad iš 2012 m. spalio 4 d. Sprendimo *Komisija / Austrija* (C-75/11, EU:C:2012:605) 61 punkto matyti, jog egzistuoja aplinkybės, kuriomis galima laikyti, kad „Erasmus“ programoje dalyvaujančių studentų padėtis yra objektyviai panaši į Nyderlandų pilietybę turinčių studentų, gaunančių paramą transporto išlaidoms padengti, padėtį, t. y. kai tarp šioje programoje dalyvaujančio studento ir priimančiosios valstybės narės yra realus ryšys. Kalbant apie šią paramą, reikia nurodyti, kad toks ryšys nagrinėjamu atveju egzistuoja, nes Nyderlandų pilietybės neturintys studentai, dalyvaujantys minėtoje programoje, turėtų būti laikomi *de facto* įregistruotais Nyderlandų [švietimo įstaigoje], kad gautų šią paramą.

70 Triplike Nyderlandų Karalystė tvirtina, kad Komisija klaidingai supranta Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalies formuluotę ir prasmę. Realaus ryšio tarp atitinkamo asmens ir priimančiosios valstybės narės egzistavimas, kuris pasireiškia tuo, jog šis asmuo įregistruotas švietimo įstaigoje, nėra papildomas ar alternatyvus reikalavimas. Kadangi Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalis netaikytina byloje, kurioje priimtas 2012 m. spalio 4 d. Sprendimas *Komisija / Austrija* (C-75/11, EU:C:2012:605), minėto sprendimo 61–64 punktuose nepateikta jokios informacijos apie šios nuostatos apimtį.

71 Nyderlandų Karalystė teigia, kad Komisijos argumentas, jog dėl to, kad faktiškai įregistruoti priimančiajame universitete, pagal „Erasmus“ programą studijuojantys studentai bet kuriuo atveju priklauso kategorijai, objektyviai panašiai į Nyderlandų pilietybę turinčių studentų, gaunančių paramą transporto išlaidoms padengti, kategoriją, grindžiama klaidinga prielaida. Svarbu išsiaiškinti, ar šių kategorijų studentų padėtis yra objektyviai panaši, atsižvelgiant į nagrinėjamus nacionalinės teisės aktus.

72 Nyderlandų Karalystė pabrėžia, kad 2012 m. spalio 4 d. Sprendimo *Komisija / Austrija* (C-75/11, EU:C:2012:605) 61, 62 ir 64 punktuose kalbama apie šiuo sprendimu konstatuotos netiesioginės diskriminacijos pateisinimą, o klausimas, ar studentų, studijuojančių pagal „Erasmus“ programą, padėtis yra objektyviai panaši į Nyderlandų pilietybę turinčių studentų, gaunančių paramą transporto išlaidoms padengti, padėtį, susijęs su tuo, ar apskritai yra diskriminacija. Komisija reikalavimą, kad egzistuotų realus ryšys, atskiria nuo šio reikalavimo konteksto.

Teisingumo Teismo vertinimas

73 Pirmiausia reikia priminti, kad pagal SESV 20 straipsnio 1 dalį kiekvienam asmeniui, kuris yra valstybės narės pilietis, suteikiamas Sąjungos piliečio statusas.

74 Kadangi studentai iš kitų nei Nyderlandų Karalystė valstybių narių ir studijuojantys šioje valstybėje turi valstybės narės pilietybę, jiems suteikiamas šis statusas.

75 Kaip Teisingumo Teismas jau ne kartą yra nusprendęs, Sąjungos pilietybe siekiama suteikti valstybių narių piliečiams esminį statusą, leidžiantį tiems, kurie yra tokioje pačioje situacijoje, būti vienodai teisiškai vertinamiems ESV sutarties taikymo *ratione materiae* srityje, nesvarbu, kokia jų pilietybė, ir nepažeidžiant šioje srityje aiškiai nustatytų išimčių (šiuo klausimu žr. 2001 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Grzelczyk*, C-184/99, EU:C:2001:458, 31 punktą ir 2012 m. spalio 4 d. Sprendimo *Komisija / Austrija*, C-75/11, EU:C:2012:605, 38 punktą).

76 SESV 18 straipsnyje įtvirtintas bet kokios diskriminacijos dėl pilietybės draudimas taikomas visose situacijose, kurios priklauso Sąjungos teisės taikymo *ratione materiae* sričiai; prie tokių situacijų priskirtinos SESV 21 straipsniu suteiktos laisvės judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje įgyvendinimas (šiuo klausimu žr. 2012 m. spalio 4 d. Sprendimo *Komisija / Austrija*, C-75/11, EU:C:2012:605, 39 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

77 Iš tos pačios teismo praktikos matyti, kad šis draudimas taikytinas ir su profesinio rengimo prieinamumu susijusioms situacijoms, turint omenyje tai, kad tiek aukštasis, tiek universitetinis mokymas priskiriamas prie profesinio rengimo (2012 m. spalio 4 d. Sprendimo *Komisija / Austrija*, C-75/11, EU:C:2012:605, 40 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

78 Pagal SESV 18 ir 21 straipsnius Sąjungos valstybės narės pilietis, studijuojantis kitoje valstybėje narėje, turi teisę laisvai judėti ir apsigyventi priimančiosios valstybės narės teritorijoje nepatirdamas tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos dėl savo pilietybės (šiuo klausimu žr. 2012 m. spalio 4 d. Sprendimo *Komisija / Austrija*, C-75/11, EU:C:2012:605, 41 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

79 Dėl to, ar parama transporto išlaidoms padengti patenka į Sutarčių taikymo sritį, kaip tai suprantama pagal SESV 18 straipsnį, reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismas jau yra patikslinęs, kad sistema, pagal kurią studentams taikomos naudojimosi transportu lengvatos, kuriomis tiesiogiai arba netiesiogiai padengiamos jų pragyvenimo išlaidos, patenka į ESS sutarties taikymo sritį (2012 m. spalio 4 d. Sprendimo *Komisija / Austrija*, C-75/11, EU:C:2012:605, 43 punktas).

80 Be to, kaip Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, pagal nediskriminavimo dėl pilietybės principą, bendrai įtvirtintą SESV 18 straipsnyje ir Sąjungos piliečių, kurie patenka į Direktyvos 2004/38 taikymo sritį, atžvilgiu patikslintą šios direktyvos 24 straipsnyje, be kita ko, draudžiama tiesioginė diskriminacija dėl pilietybės (šiuo klausimu žr. 2012 m. spalio 4 d. Sprendimo *Komisija / Austrija*, C-75/11, EU:C:2012:605, 49 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

81 Dėl Direktyvos 2004/38 pasakytina, kad nors iš tiesų ja siekiama supaprastinti ir sustiprinti naudojimąsi pagrindine ir asmenine teise laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, tiesiogiai suteikiama kiekvienam Sąjungos piliečiui, šios direktyvos dalykas, kaip matyti iš jos 1 straipsnio a punkto, yra susijęs su naudojimosi šia teise sąlygomis (žr. 2011 m. gegužės 5 d. Sprendimo *McCarthy*, C-434/09, EU:C:2011:277, 33 punktą).

82 Konkrečiai reikia priminti, kad Sąjungos pilietis, kiek tai susiję su galimybe gauti paramą, kaip antai paramą transporto išlaidoms padengti, gali reikalauti, kad būtų vertinamas taip pat, kaip ir priimančiosios valstybės narės piliečiai pagal Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 1 dalį, tik jeigu jo gyvenimas priimančiosios valstybės narės teritorijoje atitinka Direktyvos 2004/38 sąlygas (šiuo klausimu žr. 2015 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo *Alimanovic*, C-67/14, EU:C:2015:597, 49 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

83 Nagrinėjamoje byloje Komisija, atsakydama į Teisingumo Teismo per posėdį pateiktą klausimą, patvirtino, kad savo ieškinį pareiškė dėl studentų, pagal Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies c punktą turinčių teisę gyventi šalyje, diskriminacijos. Nyderlandų Karalystė taip pat tvirtino, kad Nyderlandų pilietybės neturintys studentai, dėl kurių pateiktas šis ieškinys, pagal šią nuostatą turi teisę gyventi Nyderlanduose.

84 Šiomis aplinkybėmis darytina išvada, kad Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 1 dalis iš esmės taikytina Nyderlandų pilietybės neturintiems studentams, dėl kurių Komisija pareiškė savo ieškinį.

85 Tačiau prieš nustatant, ar yra tiesioginė diskriminacija, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 1 dalį, nagrinėjamoje byloje pirmiausia reikia išnagrinėti Nyderlandų Karalystės argumentą, kad paramai transporto išlaidoms padengti taikytina šios direktyvos 24 straipsnio 2 dalyje numatyta vienodo požiūrio principo taikymo išimtis.

86 Kaip nuostata, leidžianti nukrypti nuo SESV 18 straipsnyje įtvirtinto vienodo požiūrio principo, kurio specialioji išraiška yra Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 1 dalis, to paties 24 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama siaurai (2012 m. spalio 4 d. Sprendimo *Komisija / Austrija*, C-75/11, EU:C:2012:605, 54 punktas).

87 Nors, kaip matyti iš šio sprendimo 79 punkto, parama transporto išlaidoms padengti atitinkamiems studentams yra parama pragyvenimui, Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalyje numatyta vienodo požiūrio principo išimtis taikoma tik paramai studijoms, kuri teikiama „studento stipendijų ar paskolų“ forma (šiuo klausimu žr. 2012 m. spalio 4 d. Sprendimo *Komisija / Austrija*, C-75/11, EU:C:2012:605, 55 punktą).

88 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, skirtingai nei byloje, kurioje buvo priimtas 2012 m. spalio 4 d. Sprendimas *Komisija / Austrija* (C-75/11, EU:C:2012:605) ir kurioje atitinkama valstybė narė naudojimosi transportu lengvatą taikė iš esmės tik studentams, kurių tėvai šioje valstybėje gaudavo šeimos išmokas, nagrinėjamoje byloje, kaip matyti iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos, paramos transporto išlaidoms padengti teikimas Nyderlandų pilietybę turintiems studentams, kurių padėtis, Komisijos nuomone, pagal nagrinėjamus nacionalinės teisės aktus yra palankesnė, priklauso būtent nuo to, ar šie studentai studijuoja Nyderlanduose ir pagal Nyderlandų teisės aktus turi teisę į studijų finansavimą.

89 Pagal šiuos teisės aktus studentui suteikiamas važiavimo bilietas, t. y. jis gali naudotis viešuoju transportu nemokamai arba už lengvatinę kainą. Jeigu studentas baigia studijas per 10 metų, jis neprivalo grąžinti šios paramos. Jeigu studentas per šį terminą nebaigia studijų, jis turi grąžinti minėtą paramą. Taigi parama transporto išlaidoms padengti, kaip ji reglamentuojama pagal Nyderlandų teisės aktus, turi arba studento stipendijos, arba paskolos požymių ir yra panaši arba į vieną, arba į kitą, atsižvelgiant į tai, ar studentas per 10 metų baigia studijas.

90 Darytina išvada, kad tokia parama transporto išlaidoms padengti, kokia nagrinėjama šioje byloje, turi būti laikoma skirta „studento stipendijų ar paskolų“ forma, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalį.

91 Šiuo klausimu, kaip savo išvados 97 punkte pažymėjo generalinė advokatė, pažymėtina, kad tai, ar minėta parama yra sąlyginė stipendija, ar sąlyginė paskola, neturi jokios reikšmės, nes Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalis taikoma ir „studento stipendijai“, ir „paskolai“, o parama transporto išlaidoms padengti bet kuriuo atveju patenka į vieną iš šių sąvokų.

92 Taip pat neturi reikšmės tai, kad iš esmės parama transporto išlaidoms padengti skiriama kaip važiavimo bilietas, t. y. ne pinigais, o natūra. Iš tiesų nei iš Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalies formuluotės, nei iš teisės akto, kurios dalis yra ši nuostata, neišplaukia, kad valstybės narės privalo skirti paramą studijoms tik pinigais. Priešingai, kaip savo išvados 93 punkte pažymėjo generalinė advokatė, tai, kad tokia parama skiriama natūra, atitinkamai valstybei narei prireikus leidžia sumažinti išlaidas, susijusias su minėtos paramos skyrimu ir susitarti su paslaugų teikėju dėl kainų, taip pat užtikrinti, kad šios paramos suteikiama ekonominė nauda būtų naudojama jai priskirtu tikslu.

93 Galiausiai reikia konstatuoti, kad, priešingai, nei teigia Komisija, Nyderlandų Karalystė šiomis aplinkybėmis neprivalo skirti paramos transporto išlaidoms padengti vien dėl to, kad studentas įregistruotas į privačią arba valstybinę įstaigą, akredituotą ar finansuojamą šios valstybės narės pagal jos įstatymus, kitus teisės aktus ar administracinę praktiką, ir jis turi pagrindinį tikslą studijuoti. Toks aiškinimas ne tik reikštų, kad klaidingai suprantama Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalies formuluotė, bet dėl jo netektų prasmės šioje nuostatoje numatyta išimtis, susijusi su parama studijoms, nes tokiu aiškinimu valstybės narės, skirdamos tokią paramą, būtų įpareigotos laikytis vienodo požiūrio principo į visus studentus, kuriems taikytinas Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies c punktas.

94 Todėl reikia konstatuoti, kad paramą transporto išlaidoms padengti apima Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta sąvoka „parama studijoms, <...> [teikiama kaip] studento stipendijos ar paskolos“ ir kad Nyderlandų Karalystė gali remtis šia išimtimi ir atsisakyti skirti šią paramą kitiems nei samdomi darbuotojai, savarankiškai dirbantieji, tokį statusą išlaikantys asmenys ar jų šeimos nariai asmenims, kol neįgyta teisė nuolat gyventi šalyje.

95 Taigi kaltinimą dėl tiesioginės diskriminacijos reikia atmesti kaip nepagrįstą.

96 Atsižvelgiant į visus išdėstytus argumentus, reikia atmesti visą šį ieškinį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

97 Pagal Procedūros reglamento 138 straipsnio 1 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi Nyderlandų Karalystė reikalavo priteisti bylinėjimosi išlaidas iš Komisijos, o pastaroji bylą pralaimėjo, ji turi jas padengti.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1. Atmesti ieškinį.

2. Priteisti iš Europos Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

Parašai.